

Suchomilné trvalky

63

Ivona Šuchmannová

- nároky, pěstování, množení
- příklady výsadeb a kombinací
- vhodné zejména pro chataře a chalupáře

 GRADA

Česká zahrada

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **restně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Obsah

Úvod	7
1. Suchomilné trvalky – popis a charakteristika	9
2. Nároky a pěstování	10
3. Rozmnožování	12
4. Rody a druhy trvalek vhodné pro sušší podmínky	14
5. Suchomilné rostliny z jiných skupin	71
Skalničky	
Cibulové a hlíznaté rostliny	
Letničky a dvouletky (včetně jednoletých trav)	
Trávy (vytrvalé)	
6. Příklady výsadeb suchomilných rostlin	73
Použitá literatura	78
Česko-latinský rejstřík	79

Úvod

Publikace, která se vám dostává do rukou, je věnovaná suchomilným trvalkám. Klade si za úkol seznámit čtenáře se sortimentem rostlin, které vystačí i s menším množstvím vláhy. Je určena především těm, kdo mají zahrádku na chatě nebo chalupě a nemohou květiny zalévat častěji. Dále může být užitečná majitelům zahrad na silně vysychajících půdách či na jižně orientovaných svazích vystavených celodennímu slunečnímu záru. Pokud doma taková místa máte, nemusíte zoufat. Také mezi suchomilnými rostlinami je mnoho velice pěkných druhů a jejich vhodnou volbou lze i na sušším stanovišti vytvořit záhon tak, aby byl hezký po celý rok.

Z důvodů daných rozsahem knihy není možné popsat všechny vytrvalé druhy vhodné pro suché podmínky. Zmíněny jsou proto především významnější taxony a u nás zatím méně rozšířené novinky. Ty mohou sortiment obohatit, a proto si pozornost jistě zaslouží.

Rody jsou pro lepší přehlednost a vyhledávání uspořádány abecedně podle vědeckých názvů, druhy jsou však řazeny podle významu pro zahradní kulturu. Pokud je použití, množení a další údaje u všech druhů z rodu stejné, je popsáno v úvodní části za základními informacemi o rodu. Existují-li mezi druhy odchylky, jsou zmíněny přímo v textu druhu. Tomu, kdo se lépe orientuje podle českých názvů rostlin, umožní snadnější orientaci rejstřík v závěru publikace.

Podrobný popis mnoha druhů trvalek, které patří do kategorie suchomilných rostlin, naleznete v jiných publikacích, proto jsou zde zmíněny pouze krátce. Jedná se například o druhy ze skupiny hlíznatých rostlin – mnoho trvalek totiž má masité dužnaté kořeny, a bývají tudíž zařazovány také mezi hlíznaté. Stejně tak se zde setkáte často se skalničkami, jež ve většině případů rostou na skalách a suchých propustných půdách, a proto též dobře odolávají suchu. Suchomilné rostliny najdeme rovněž mezi vytrvalými trávami, léčivými a aromatickými rostlinami. Sortiment suchomilných trvalek mohou velice hezky doplnit letničky. Dobře se s nimi kombinují a lze jimi prodloužit kvetení nebo doplnit záhon o žádanou barvu.

Za přehledem trvalek naleznete sortiment jednoletých druhů vhodných do suchých podmínek, stejně jako druhů ze skupiny trav a cibulových a hlíznatých rostlin. Protože jim bylo věnováno již několik publikací, uvádím zde pouze jejich seznam.

Kapitola s příklady výsadeb a nákresy osvědčených kombinací je jednoduchým návodem, jak vysadit hezký záhon, na kterém by kvetlo stále něco zajímavého.

Závěrem bych chtěla poděkovat Botanické zahradě hl. města Prahy v Troji, v níž pracuji. Právě tam jsem získala od svých kolegů řadu cenných poznatků a také přístup k literatuře, jež u nás není běžně dostupná. Byla zde pořízena i většina fotografií. Mé poděkování patří i paní ing. Miladě Opatrné, dlouholeté pracovníci Výzkumného ústavu okrasných rostlin v Průhonicích. Celý svůj život zasvětila trvalkám a již několik let mi trpělivě předává své vzácné znalosti včetně těch, které nelze najít v sebelepší knize.

Ivona Šuchmannová

1. Suchomilné trvalky – popis, charakteristika

Některé rostliny dokážou ve srovnání s jinými lépe hospodařit s vodou. Často pocházejí z oblastí s menším množstvím srážek nebo z míst, kde je dostatek vody pouze během části vegetačního období. Jsou proto pro život v těchto podmínkách uzpůsobeny. Některé mají hluboký kořenový systém a díky němu dokážou získat vodu ze značné hloubky, jiné mají ztloustlé kořeny, ve kterých mohou hromadit zásobu vláhy pro nepříznivé období. Dalším rostlinám slouží jako zásobárny listy nebo jiné části. Některé mohou mít přizpůsobený metabolismus tak, aby byly ztráty vody co nejmenší.

Je nezbytné, aby druhy ze suchých oblastí byly životu v suchu uzpůsobeny, neboť pouze tak mohou přežít a přenést své vlastnosti na potomstvo. Vlivem méně příznivých podmínek v původních oblastech výskytu jde v mnoha případech o druhy krátkověké, které jsou ale schopny udržet se na místě samovýsevem a přečkat tak nepříznivé období ve stadiu semene. Protože tyto tzv. krátkověké trvalky vydrží na stanovišti pouze kratší dobu, podle konkrétních podmínek často pouze jeden až dva roky, najdeme je někdy zařazené také ve skupině letniček a dvouletek.

I když tyto druhy zařazujeme mezi suchomilné, neznamená to, že nepotřebují žádnou závlivku. Zahradních rostlin natolik suchovzdorných, že v našich podmínkách dokážou přežít úplně bez závlahy, není mnoho, přestože i takové existují. Tato kniha pojednává spíše o druzích, které nemusíme zavlažovat tak často a které snášejí delší období bez závlivky, a o rostlinách vhodných do záhonů a výsadeb na sušších stanovištích.

2. Nároky a pěstování

☼ Voda

Mezi suchomilnými rostlinami existují samozřejmě jisté rozdíly v nárocích na vodu. Některé si v suchu přímo libují a závlivka jim spíše vadí (jedná se například o některé druhy z rodů *Carlina*, *Eriophyllum*, *Eryngium*, *Lychnis*, *Papaver*, *Phlomis* či *Santolina*). Jiné ze zde zmíněných druhů snáší sucho pouze kratší dobu. Mnoho z nich vydrží sucho během vegetace, ne však v její první fázi, kdy začínají růst. V jarním období však bývá pro většinu z těchto rostlin v našich podmínkách většinou vláhy dostatek. Téměř všechny ale vyžadují závlahu minimálně v prvním období po vysazení. Velmi škodlivá může být zimní vláha, zejména ve spojení s mrazy a během zimy bez sněhové pokrývky. Právě tento faktor může být pro většinu druhů z teplejších oblastí v našich podmínkách limitující.

☼ Světlo

Co se týče nároků na světlo, většina druhů vyžaduje plně osluněná stanoviště. Některé dokonce snáší i přímé slunce a žár jižně orientovaných svahů (*Hyssopus*, *Ruta*, *Verbascum*). Jsou druhy, které sice lépe rostou na slunci, ale tolerují polostín, často však mají bujnější olistění a méně kvetou. Pouze několik suchomilných rostlin dokáže růst i na úplně zastíněných stanovištích. Specifické nároky jsou uvedeny u jednotlivých druhů.

☼ Teplota

Druhy odolné vůči suchu pocházejí často z teplých oblastí a některé poměrně špatně snášejí naši zimu, zejména pokud chybí sněhová příkryvka. Po namrznutí pak často vyhnívají a odumírají, případně jsou považovány za krátkověké.

Teplota je jedním z limitujících faktorů pěstování rostlin. V našich zeměpisných šířkách roste mnoho vytrvalých suchomilných druhů na hranici možnosti pěstování. Tyto rizikové druhy u nás přezimují pouze s příkryvkou a mnoho z nich můžeme pěstovat jen v teplejších oblastech (*Agastache*, *Gaura*, *Zauschneria*). Pokud se těchto rostlin nechceme vzdát, musíme jim věnovat zvýšenou pozornost. Někdy je pak jednodušší každý rok rostliny znovu namnožit a pěstovat jako jednoleté.

Častou chybou s ohledem na teploty a klimatické poměry je používání překladové literatury. I druhy u nás rizikové v ní bývají popsány jako vytrvalé

a spolehlivě zimovzdorné. Teplotní a klimatické podmínky v okolních zemích se však často diametrálně liší. Přímořské krajiny západní Evropy, dokonce i sousední Německo, mají na většině území zimy s vyššími průměrnými teplotami a menšími výkyvy teplot. Pokud tedy sáhnete po přeložené knížce, například z Anglie, musíte brát údaje s rezervou a vhodnost druhů a odrůd si prověřit.

✿ Půda

Co do nároků na kvalitu půdy a další půdní charakteristiky jsou suchomilné rostliny jako každá takto různorodá skupina v některých bodech stejné a v jiných úplně odlišné. Proto je důležité orientovat se podle nároků specifického druhu a přizpůsobit výběr druhů konkrétním podmínkám stanoviště.

Mnoho druhů snášejších přeschnutí toleruje také co do kvality průměrné, někdy přímo až podřadné půdy. Některé dokonce takové „nekvalitní“ půdy přímo vyžadují. Pro většinu z těchto druhů není třeba obohacovat půdu humusem ani přihnojovat, pro naprostou většinu pak postačují běžné zahradní půdy bez zvláštní úpravy.

Většina suchomilných rostlin vyžaduje propustné půdy s dobrou drenáží, některým nevdí ani půdy přímo písčité (*Artemisia schmidtiana*, *Coreopsis grandiflora* a *lanceolata*, *Lupinus polyphyllus*) nebo kamenité (*Aster amellus*, *Draacocephalum ruyschiana*, *Eremurus*, *Lavandula angustifolia*, *Linaria purpurea*, *Lychinis coronaria*, *Pulsatilla*, *Sedum*, *Verbascum*).

Rozdílné jsou nároky na hloubku půdního profilu. Druhy s hlubokými, zejména křovitými kořeny (*Acanthus*, *Carlina*, *Eryngium*, *Gypsophila*, *Hyssopus*, *Morina*, *Papaver*, *Verbascum*) vyžadují půdy hluboké, jiným postačí pár centimetrů a dobře rostou i v štěrbinách skal a na zídkách. Některé lze díky mělkému kořenovému systému použít rovněž k ozeleňování střeš (*Anthemis*, *Centranthus*, *Campanula poscharskyana*, *Erigeron karwinskianus*, *Gypsophila repens*, *Sedum*).

Suchomilné rostliny se také liší nároky na obsah vápna. Některé druhy pocházejí z oblastí s vápencovým podložím, proto lépe rostou v půdách bohatších na vápno (*Buphthalmum*, *Anchusa*, *Dianthus*, *Hyssopus*, *Origanum*, *Phlomis*, *Pulsatilla*, *Ruta*). Mnoho z nich však vůbec bez vápna toleruje a některé druhy na vápenitých půdách dokonce strádají a špatně rostou (většina druhů rodu *Digitalis*, *Jasione*, *Lupinus*). Pokud chcete pěstovat druhy lépe rostoucí na půdách s vyšším obsahem vápna, můžete jím půdu obohatit, nejlépe přidáním vápencové drtě.

3. Rozmnožování

Přestože kapitolu o způsobech rozmnožování najdeme téměř v každé knize o rostlinách, je nezbytné zmínit alespoň základní informace.

✿ Generativní množení

Generativní množení je považováno obecně za méně náročné, vyžaduje však také jisté znalosti. Některé druhy klíčí na světle (*Achillea*, *Buphthalmum*, *Sedum*, *Solidago*, *Verbascum*), jiné naopak musíme zasypat substrátem, neboť klíčí ve tmě (*Ruta*, *Stachys*, starší osivo *Dictamnus*). Před vlastním výsevem je důležité seznámit se v literatuře nebo alespoň na přebalu výsevních sáčků s uvedenými nároky konkrétního druhu.

Obecně platí, že semeny se množí botanické druhy a též některé odrůdy, ne vždy se však jedná o vhodný způsob množení. V sortimentu najdeme množství hybridních forem, které spolehlivě přenesou své vlastnosti na potomstvo pouze tehdy, pokud je množíme vegetativně; při množení semenem se objevuje jistá nejednotnost co do barvy, výšky i jiných vlastností.

Existují druhy, které uchovávají klíčivost osiva i několik desítek let. Některé rostliny klíčí spolehlivě a bez problémů z čerstvého osiva, pokud je však osivo starší, jeho dormanci je nutno narušit, obvykle chladovým ošetřením.

Mnoho druhů vyklíčí až poté, co projdou periodou chladu nebo mrazu. Jedná se často o druhy z vyšších poloh, kde je běžné delší období sněhové pokrývky a mrazu. Jejich působením se dormance semen přeruší a ta jsou pak schopna vyklíčit. Druhy vyžadující chladovou periodu vysejeme a necháme nejdříve asi 2 týdny nabobtnat při teplotě kolem 18 °C a poté je na 6 až 8 týdnů vystavujeme působení povětrnostních podmínek (ošetření je možné nahradit také uložením výsevních misek v lednici). Po uplynutí této doby se misky s osivem nechají aklimatizovat v mírně teplých prostorách a potom se znova vystaví působení vyšších teplot kolem 18 °C. Ze suchomilných rostlin vyžadují ošetření chladem (zejména pokud se jedná o starší osivo) *Carlina acaulis*, *Dictamnus albus*, *Eryngium*, *Penstemon*, *Prunella*, *Pulsatilla* a další.

Pro některé druhy je lepší nebo snadnější výsev přímo na stanoviště (*Anthemis tinctoria*, *Linaria purpurea*, *Lychnis coronaria*). To však přichází v úvahu pouze tehdy, je-li k dispozici dostatek osiva (např. z vlastního sběru).

❁ Vegetativní množení

Některé druhy nebo odrůdy se snadněji množí vegetativně, pro některé je to zároveň jediný možný způsob množení. Jenom vegetativně lze například množit některé mezidruhovové hybridy, stejně jako mnoho kvalitních odrůd, které pouze tímto způsobem přenesou všechny své vlastnosti na potomstvo.

Nejběžnějším způsobem je **dělení rostlin**, jež není potřeba zvláště popisovat. Vhodné termíny jsou obvykle na jaře nebo na podzim. Platí přitom obecné pravidlo, že druhy kvetoucí na jaře se množí na podzim, a naopak – na podzim kvetoucí dělíme na jaře. Protože druhy z teplejších oblastí snášejí naše zimy často hůře, je vždy lepší množit je na jaře, aby do zimy dobře zakořenily.

Při množení **řízkováním** používáme vrcholové nebo stonkové řízky. Jejich délka bývá různá podle druhu, obvykle kolem 5 cm. Každý řízek má mít několik internodií, z nichž alespoň jedno umístíme do substrátu. Listy na spodních nódech je vhodné úplně odstranit a v případě druhů s většími listy se doporučuje v zájmu omezení ztrát vody také zakrácení vrchních listů (snížíme tím odpařovací plochu).

Některé druhy lépe koření, pokud na spodní straně řízku zůstane část mírně zdřevnatělé báze – tzv. **řízky s patkou** (např. *Aster amellus*).

Méně časté je rozmnožování **listovými řízkami**, ze suchomilných druhů se používá například u *Sedum spectabile*.

Při množení **odtržky** a **výběžky** na mladých rostlinkách zůstane část kořenů, proto zakořeňují obvykle velmi rychle a bez problémů.

Mezi zahrádkáři pravděpodobně nejméně známé, ale přitom velice efektivní je množení **kořenovými řízkami**. Nejčastěji se provádí během zimního období a rostliny určené k odběru řízků je potřeba předem připravit. Ještě před zamrznutím půdy se rostliny s velkým kořenovým balem vyjmou a založí v bezmrazém prostoru. Pro tento způsob množení se hodí pouze druhy, které mají na kořenech záložní očka a jsou schopny z nich obrůstat. Pro úspěšné zakořenění a regeneraci mladých rostlinek je nutná správná polarita řízků, proto je vhodné označit je již při řezání. Obvykle se používá dlouhý šikmý řez na spodní straně a příčný řez na straně vrchní. Řízky se pak zapichují do substrátu dlouhým řezem, což také ulehčí zasunutí do substrátu. Kořenovými řízkami se snadno množí například *Carlina*, *Catananche*, *Crambe*, *Echinacea*, *Echinops*, *Eryngium*, *Gaillardia*, *Papaver orientale*, *Stokesia*.

4. Rody a druhy trvalek vhodné pro sušší podmínky

☼ *Acanthus* – paznechtík (*Acanthaceae*)

Z asi 20 druhů s oblastmi původu v jižní Evropě, Africe a Asii jich u nás vydrží jen několik. Přestože zde pěstované druhy snášejí pokles teplot i do $-15\text{ }^{\circ}\text{C}$, je v zimě vhodné přikrytí. Zvláště během vlhké zimy bez sněhové přikrývky rostliny strádají a někdy i vymrzají. Vyžadují plné slunce a dobře propustnou půdu. Nejlépe vyniknou jako solitéry, hodí se však i do výsadeb přírodního charakteru, případně i do větších skalek, k řezu květů a k sušení. Kvůli kulovému kořenu špatně snášejí přesazování. Množí se odnožemi na jaře nebo kořenovými řízků v zimě. Generativní množení je jednoduché, čerstvé osivo klíčí rychle.

A. hungaricus (syn. *A. balcanicus*, *A. longifolius*)

Pochází z Balkánského poloostrova, dorůstá do výšky 60–100 cm. Tvoří husté trsy, listy nemají tvrdé ostny jako u jiných pěstovaných druhů. Purpurové brakteje hezky kontrastují s bílou až lehce narůžovělou korunou. Kvete v červnu a červenci.

A. mollis (obr. 1)

Svůj původ má na jihu Evropy a severu Afriky, dorůstá do výšky 80–100 cm i více. Široce oválné listy mají mělké zářezy, bílá koruna je někdy značena růžovými až purpurovými žilkami. Kvete v červenci a srpnu.

A. spinosus

Pochází z okolí Středozemního moře, dosahuje výšky kolem 1 m. Výrazně ostnaté listy mají hluboké zářezy až k listové žíle. Kvete v červenci a srpnu narůžovělými nebo bílými květy.

☼ *Achillea* – řebříček (*Asteraceae*), obr. 2, 3

Rod zahrnuje kolem 100 druhů, domácích v Evropě, severní a západní Asii a Severní Americe. Rostliny jsou poměrně variabilní ve výšce, charakteru růstu i barvě, proto je odlišné i jejich použití. Většinou se velice snadno pěstují, patří obecně k nenáročným rostlinám. Mnoho druhů tvoří výběžkaté oddenky, pomocí kterých se rychle rozrůstají. Botanické druhy a některé odrůdy se množí na jaře výsevem drobných semen, která se nepřikrývají. Snadné je také vegetativní množení dělením, odřezky nebo řízků.

A. filipendulina

Pochází z Kavkazu a Malé Asie, dorůstá do výšky 100–120 cm, někdy i více. Drobné, sytě tmavě žluté úbory jsou uspořádány v hustých chocholících, které dosahují průměru 10, nezdědky až 15 cm. Kvete v červenci až září. Jedná se o nenáročnou rostlinu, která velice hezky působí jako solitéra i ve skupinách jako součást sušších trvalkových záhonů. Hodí se k řezu v čerstvém stavu i k sušení. Odrůdy množíme vegetativně, některé se nabízejí také jako semeně ('Parker's Variety'). Z odrůd se často pěstují zejména hybridy s jinými druhy, např. 60–70 cm vysoký 'Coronation Gold', 60 cm vysoký 'Altgold' a až 120 cm vysoký 'Gold Plate'.

***A. millefolium* – řebříček obecný**

Patří k našim domácím druhům, je rozšířený v Evropě a západní Asii a zplněl také v dalších částech světa. Původní botanický druh snáší sucho velice dobře a vydrží bez pravidelné závlivy. Odrůdy huře snášejí sucho v první části vegetace, v suchých podmínkách jsou rostliny nižší. Rostliny jsou nenáročné na stanoviště a na ošetřování, rostou i v méně kvalitní půdě, často se vysemeňují. Protože se odrůdy lehce kříží s botanickým druhem, po čase se zvrhávají a jejich barvy blednou. Z běžně dostupných odrůd se pěstují červené 'Cerise Queen' a 'Paprika', fialkově růžová 'Lilac Beauty' a další. Již několik let jsou na trhu dostupné hybridní odrůdy *A. millefolium* a *A. filipendulina*, které mají tu výhodu, že se nesejí. Patří k nim například 'Terra Cotta' se žlutooranžovými květy, krémově žlutá 'Credo' a další.

Do sušších podmínek lze použít také o něco méně známé druhy, např. bílé kvetoucí *A. ageratifolia* a *A. clavennae*. *A. clypeolata* má květy sytě žluté, stejně jako nízká *A. tomentosa* se šedozelenými listy, vhodná spíše do skalky.

✿ *Agastache* (Lamiaceae)

Asi 20 druhů je domácích na jihozápadě USA a v Mexiku. Všem vyhovují plně osluněná stanoviště s dobře propustnými, nejlépe slabě zásaditými půdami. Většina druhů není v našich podmínkách dostatečně zimovzdorná, za skutečné trvalky jich můžeme označit pouze několik. Používají se do skupinových trvalkových výsadeb, některé druhy také k řezu. Snadno se množí semenem, dělením nebo řízkováním.

A. foeniculum

Dorůstá do výšky 60–120 cm, vzpřímené lodyhy nesou dlouhé klasy levandulových až purpurových květů, listy voní po anýzu. Kvete od konce července do září, vyžaduje plné slunce. Rostliny mají hezký habitus, na záhonech jsou působivé také po odkvetu, dokonce i v zimě. Květy jsou velmi hodnotné

k řezu, pěstují se též velkovýrobně. Z odrůd jsou známé modrofialová 'Licorice Blue' a bíle kvetoucí 'Licorice White', 'Alabaster' a 'Alba'.

A. rugosa

Rostlina je 90 až 120 cm vysoká. V červenci až září se objevují růzovofialové květy nahloučené v hustých přeslenech, které tvoří až 25 cm dlouhý klas. I když v rámci rodu najdeme množství hezcích druhů, udržuje si oblibu díky své odolnosti a nenáročnosti. Kromě botanického druhu se pěstuje i bíle kvetoucí odrůda 'Alba'.

V zahradách se můžeme setkat také s *A. nepetoides* a *A. scrophulariaefolia*. V poslední době si získala velkou oblibu modrofialově kvetoucí odrůda 'Blue Fortune', pravděpodobně hybridního původu, která je však často zařazovaná ke druhu *A. rugosa*. V našich podmínkách je podle dosavadních zkušeností spolehlivě zimovzorná.

☼ *Anaphalis* – plesnivka (*Asteraceae*)

Kolem 35 druhů je domácích v severním mírném pásmu, zahradnický se jich využívá jen několik. Všechny velice dobře prosperují v suchých podmínkách, špatně však snášejí vlhko během zimy. Vyhovuje jim plně osluněné stanoviště. Rostou v každé zahradní půdě, nejlépe se jim však daří na lehkých propustných půdách. Na živiny jsou nenáročné. Množí se dělením i semenem.

***A. margaritacea* (syn. *Gnaphalium margaritaceum*), obr. 4**

Roste v širokém areálu v Severní Americe a východní Asii, naturalizovaná je také v Evropě. Rostlina je šedě plstnatá, má užší listy a kvete bíle od června do září. Dobře snáší sucho a i v těchto podmínkách silně odnožuje a dost rychle se rozrůstá. To může být někdy nevýhodou, proto by se měla vysazovat pouze v sousedství konkurenceschopných druhů. Kromě záhonů se dá použít i k řezu a sušení. Nejčastěji se pěstuje *A. margaritacea* var. *margaritacea*, dorůstající do výšky 40–60 cm. Z odrůd je známá asi 50 cm vysoká 'Neuschnee', kterou lze množit semeny.

A. triplinervis

Je původní v Himálaji, dorůstá pouze do výšky 20 až 40 cm. Ve srovnání s předchozím druhem má listy podstatně širší, šedo zelené. Květy jsou bílé a objevují se v červenci až srpnu. Odnožuje jen slabě a je také celkově poněkud choulostivější, během vlhké zimy může vymrzat.

✿ *Anchusa* – pilát (*Boraginaceae*)

Do rodu patří přibližně 30 druhů. Domácí jsou v Evropě, Africe, západní Asii, většinou v polostepních až stepních oblastech. Obvykle mají hluboké kořeny, hrubě drsné listy, řídce větvené lodyhy a květy v mnohokvětých vijanech.

A. azurea (syn. *A. italica*), obr. 5

Je původní v oblastech kolem Středozemního moře. V literatuře se někdy označuje jako dvouletka. Je ceněná hlavně pro své zářivě modré květy, uspořádané v postupně rozkvétajících vijanech. Díky tomu dlouho kvete. V kultuře rostlina dorůstá do výšky 80–100 cm. Kvete v červnu až srpnu, velice dobře snáší sucho, špatně však reaguje na holomrazy a po namrznutí často vyhnívá. Proto se doporučuje přikrývání. Nejlépe se jí daří na slunných stanovištích s hlubokou, teplou a dostatečně propustnou půdou, podle možnosti vápnitou. Množí se semenem, odrůdy dělením a odtržky od báze, úspěšně také 3–5 cm dlouhými kořenovými řízky pozdě na podzim nebo v zimě.

✿ *Anthemis* – rmen (*Asteraceae*)

Většina z asi 100 druhů rodu rmen je domácí v Evropě a oblasti Středozeří.

A. tinctoria – rmen barvířský (obr. 6)

Vyskytuje se po celé Evropě kromě Britských ostrovů a Iberského poloostrova, od Turecka přes Kavkaz po Írán. Tato krátkodobá trvalka (někdy dvouletka) kvete v červnu až září. Má řídce větvené lodyhy, nesoucí úbory se žlutými paprsky i terčem. Je nenáročná na živiny, dobře roste na slunečných stanovištích v propustné půdě. Na vyhovujícím stanovišti se často vysévá. Nejspolehlivější pro suché exponované polohy je původní botanický druh, odrůdy se hodí spíše do intenzivněji ošetřovaných výsadeb, sucho však snášejí dobře. Najdou uplatnění v trvalkových výsadbách, vyšší odrůdy se hodí také k řezu. Osivo klíčí velmi rychle a bez problémů, odrůdy se však pro zachování vlastností musí množit vegetativně dělením nebo řízky. Odrůdy dorůstají do výšky 50–90 cm a mají jazykovité květy v různých odstínech žluté až krémové barvy. Světle žluté květy má asi 80 cm vysoký 'Wargrave' (obr. 7) a podobné, ale nižší, 'E.C.Buxton' a 'Sauce Hollandaise', dorůstající do výšky 30–40 cm.

A. sancti-johannis (obr. 8)

Pochází z jihozápadního Bulharska. Květy jsou v průměru větší, mají hezký tvar a sytější žlutooranžovou barvu. Rostliny jsou však ve srovnání s *A. tinctoria* choulostivější. Kvetou v červnu až srpnu, použití a množení je stejné jako u *A. tinctoria*.

❁ *Arctanthemum* (Asteraceae)

Druh je dnes vyčleněn do samostatného rodu, původně však byl součástí rodu *Chrysanthemum*. Dodnes jej v literatuře najdeme spíše pod tímto synonymickým názvem.

A. arcticum (syn. *Chrysanthemum arcticum*)

Je původní v severní arktické zóně. Rostliny botanického druhu dorůstají do výšky kolem 25–30 cm, odrůdy jsou často vyšší. Větvené lodyhy mohou poléhat, na koncích nesou 2–3 úbory kopretinovitého tvaru o průměru 6–8 cm. Květou v září a říjnu, hodí se do trvalkových záhonů, i na skalky, cení se zejména pozdní termín kvetení. Snadno se množí dělením a řízkováním. Z odrůd se pěstují jemně růžová 'Roseum' a světle žlutá 'Schwefelglanz' (obr. 9).

❁ *Artemisia* – pelyněk (Asteraceae)

Z počtu asi 300 známých druhů s areálem rozšíření na celém světě je nejvíce původních na severní polokouli. V zahradách je lze použít pro suchá slunečná místa, dobře snášejí vyšší obsah vápna. Rostou také na šterkovitých půdách nebo půdách s větším obsahem písku, vydrží i v téměř extrémně suchých podmínkách. Množí se bez problémů dělením, řízkou i semenem. Některé druhy se silně rozrůstají a mohou vytlačovat jiné rostliny.

A. schmidtiana

Je původní v Japonsku a na Sachalinu, má plazivé výhony a tvoří jemné stříbřitě polštáře, dorůstající do výšky 15–40 cm. Kvete v srpnu až říjnu, ideálně se hodí pro dobře propustnou písčitou půdu na plném slunci. Ačkoliv se v kultuře nejčastěji setkáme s odrůdou 'Nana' (obr. 10), všechny ostatní typy včetně původního druhu jsou nízké. Dorůstají maximálně do výšky 40 cm. Také proto se hodí i na skalky.

A. ludoviciana

Dorůstá do výšky 60–100 cm, listy mají dosti variabilní tvar a barvu. Rostliny se rozrůstají dlouhými tenkými stolony a ve vhodných podmínkách mohou růst dost bujně. Není proto vhodné vysazovat je na záhony společně s cennými a méně konkurenceschopnými druhy. 'Silver Queen' má kopinaté listy a je vysoká asi 70 cm. Z dalších odrůd se pěstují 'Silver King' a 'Valerie Finnis'.

Sucho dobře snesou i druhy známé jako užitkové a léčivé rostliny – *A. absinthium*, *A. dracunculus*, *A. abrotanum* a mnoho dalších.

☼ *Asclepias* – klejicha (*Asclepiadaceae*)

Do rodu patří 120, podle některých autorů až 200 druhů, domácích většinou v Americe nebo ve střední a jižní Africe. Mnoho z nich není v našich podmínkách zimovzdorných. Používají se na záhony, některé také k řezu. Patří k dobrým medonosným rostlinám. Snadno se množí semenem a dělením.

A. tuberosa (obr. 11)

Je původní v Severní Americe a na severu Mexika, kde roste na suchých polích a svazích. Rostliny s hlízovitě ztloustlými kořeny jsou 70 až 100 cm vysoké, se slabě větvenými lodyhami. Oranžové nebo žluté, vzácněji též červené květy se objevují v červenci a srpnu. Na jaře raší poměrně pozdě, starší rostliny nesnášejí přesazování. Preferují sušší stanoviště, plné slunce, v oblastech se slabší sněhovou příkrývkou je vhodnější přikrytí. Kromě použití na záhonech je vynikající rostlinou k řezu. Množí se snadno výsevem, při větší potřebě rostlin také kořenovými řízků.

A. syriaca – klejicha mléčící

Rostlina pochází ze Severní Ameriky, místy ji najdeme naturalizovanou i v Evropě. Až 150 cm vysoké stonky nesou velké šedozelené listy a růžové květy vonící po medu. Velká květenství jsou buď terminální, nebo v paždích horních listů. Kvete od června do srpna. Díky svému poněkud bujnému růstu někdy bývá v zahradách trochu problematická, hodí se proto lépe na místa, kde se může nerušeně rozrůstat. Snadno se množí semeny.

☼ *Asphodeline* – asfodelka (*Asphodelaceae*)

Asi 14 druhů je domovem ve východním Středomoří a v Malé Asii. Jedná se o vyšší byliny s masitými zásobními kořeny. Díky nim je často najdeme zařazené mezi hlíznaté rostliny. Na půdu a živiny jsou nenáročné, dobře rostou i téměř bez ošetřování. Vyžadují slunečné stanoviště, na zimu se doporučuje lehké přikrytí. Používají se jako solitéry do větších zahrad a parků nebo se vysazují v menších skupinách do spíše přírodně laděných trvalkových výsadeb. Množí se dělením v jarním období nebo jarním výsevem, semena vzcházejí pomalu a nerovnoměrně.

A. lutea (obr. 12)

Vyskytuje se na Apeninském a Balkánském poloostrově, v Turecku a na Kavkazu. Dorůstá až do výšky kolem 150 cm, četné žluté květy mají v průměru 2–3 cm a objevují se v květnu a červnu. Rostlinám se dobře daří v propustné půdě v teplých polohách na plném slunci.

❁ *Asphodelus* – kopíčko, asfodel (*Asphodelaceae*)

Do rodu patří 7 druhů původních ve Středomoří, zahrnují letničky i trvalky. Bílé nebo růžové květy na bezlistých stvolech jsou uspořádány v hroznovitém květenství. Úzké šedozelené trávovité listy vyrůstají z báze. Zásobní kořeny jsou masité, proto je (stejně jako předchozí rod) zařazujeme ke hlíznatým rostlinám.

A. albus (obr. 13)

Je původní v jižní Evropě od Iberského poloostrova přes Apeninský poloostrov na Balkán, roste v Turecku, na Kanárských ostrovech a v severní Africe. Kvete v květnu a červnu bílými květy. Je také užitkovou rostlinou, kořeny se v oblastech výskytu používaly na výrobu cukru a alkoholu.

❁ *Aster* – hvězdnice (*Asteraceae*)

Tento početný rod zahrnuje kolem 200 značně variabilních druhů. Některé z nich se mezi sebou lehce kříží, proto je určování druhové příslušnosti často velice obtížné. S čistými botanickými druhy se v zahradách setkáme méně, běžnější jsou hybridní formy. Množí se řízkem nebo dělením, botanické druhy a některé odrůdy také výsevem.

A. linosyris – hvězdnice zlatovlásek (syn. *Linosyris vulgaris*) obr. 16

Vyskytuje se na suchých pastvinách a na skalnatých místech v Evropě, přes Turecko zasahuje na Kavkaz a do severní Afriky. Přímá, nevětvená, lysá lodyha nese malé úbory, které mají trubkovité kvítky kvetoucí od srpna do září. Květy mají mezi astrami vzácnější žlutou barvu. Používá se do suchých, přírodně laděných výsadeb stepního charakteru, případně do skalky. Snadno se množí výsevem. Kromě botanického druhu se pěstuje také o něco kompaktnější odrůda 'Golden Dust'.

A. amellus – hvězdnice chlumní

Naše domácí rostlina, jejíž areál rozšíření sahá od Evropy přes Turecko na Kavkaz. Roste na kamenitých travnatých místech, ve světlých lesích, v křovinách a na skalách, zejména v suchých slunečných polohách na vápencovém podloží. Úbory o průměru 3–5 cm jsou uspořádány v řídké chocholičnaté latě. U původního druhu jsou jazykovité květy modrofialové, odrůdy mají barevné spektrum od růžové přes modrou až po tmavě fialovou. Kvete v červenci až září, na vhodném stanovišti a v teplém podnebí má tendenci k samovysemeňování, proto je vhodnější po odkvětu seříznout vrchní část rostliny. Množí se jarními bazálními řízkem, nejlépe s patkou. Z odrůd se pěstuje